

УДК 159.923:78.071.2:784

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-30>

Світлана ОДАЙНИК

концертмейстер кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, м. Житомир, Україна, 10008

ORCID: 0009-0003-2455-7487

Бібліографічний опис статті: Одайник, С. (2025). Професійні та психологічні аспекти співпраці вокаліста з концертмейстером. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 229–234, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-30>

ПРОФЕСІЙНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ ВОКАЛІСТА З КОНЦЕРТМЕЙСТЕРОМ

У статті досліджується вокально-інструментальний дует вокаліста та концертмейстера (піаніста-акомпаніатора) та особливості їх взаємодії.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі професійних і психологічних аспектів взаємодії вокаліста та концертмейстера, що визначають якість їхньої спільної творчої діяльності та художній результат виконавства.

Методи дослідження включають аналітичний огляд наукових публікацій із проблематики вокально-концертмейстерської співпраці, порівняльний аналіз професійних та психологічних характеристик виконавського тандему, а також структурно-функціональний підхід до вивчення ключових елементів взаємодії у процесі репетиційної та сценічної діяльності.

Наукова новизна роботи полягає в інтегральному розгляді професійних і психологічних чинників, що забезпечують ефективність вокально-концертмейстерського дуету. Уперше запропоновано комплексну модель взаємодії, яка охоплює технічну синхронність, стилістичну узгодженість, динамічний баланс, емоційну емпатію, комунікативні стратегії та механізми подолання сценічного стресу. Акцентовано на подвійній ролі партнерів: концертмейстера як психологічного та ритмічного «якоря» і вокаліста як емоційного лідера виконавського процесу.

Висновки. Дослідження засвідчує, що успішність вокально-концертмейстерської співпраці визначається поєднанням високого професіоналізму та психологічної сумісності партнерів. Професійні аспекти – технічна підготовка, ритмічна гнучкість, інтерпретаційна узгодженість, якість репетиційної роботи – формують міцний фундамент для виконавства. Водночас лише психологічні фактори, такі як довіра, емпатія, конструктивна комунікація та здатність до спільного подолання сценічного хвилювання, забезпечують цілісність художнього образу й перетворюють технічно бездоганний виступ на емоційно насичений мистецький акт.

Ключові слова: вокаліст, концертмейстер, професійні аспекти, психологічна сумісність, технічна синхронність, невербальна комунікація, розподілене лідерство.

Svitlana ODAINYK

Concertmaster at the Department of Art Education, Ivan Franko Zhytomyr State University, Velyka Berdychivska street, 40, Zhytomyr, Ukraine, 10008

ORCID: 0009-0003-2455-7487

To cite this article: Odainyk, S. (2025). Profesiini ta psykholohichni aspekty spivpratsi vokalista z kontsertmeisterom [Professional and psychological aspects of collaboration between a vocalist and an accompanist]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 229–234, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-6-30>

PROFESSIONAL AND PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF COLLABORATION BETWEEN A VOCALIST AND AN ACCOMPANIST

The article describes the vocal-instrumental duet of a vocalist and an accompanist and the specific features of their interaction.

The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the professional and psychological aspects of collaboration between the vocalist and the accompanist, which determine the quality of their joint creative activity and the artistic outcome of performance.

The research methods include an analytical review of scientific publications on vocal-accompanist cooperation, a comparative analysis of the professional and psychological characteristics of the performing duo, and a structural-functional approach to examining the key elements of their interaction during rehearsal and stage practice.

The scientific novelty of the work lies in the integrated consideration of the professional and psychological factors that ensure the effectiveness of the vocalist– accompanist duet. For the first time, a comprehensive model of interaction is proposed, encompassing technical synchrony, stylistic coherence, dynamic balance, emotional empathy, communicative strategies, and mechanisms for overcoming performance-related stress. Emphasis is placed on the dual roles of the partners: the collaborative pianist as the psychological and rhythmic «anchor» and the vocalist as the emotional leader of the performance process.

Conclusions. The article demonstrates that the success of vocalist– accompanist cooperation is determined by the combination of high professionalism and psychological compatibility. Professional aspects – technical preparation, rhythmic flexibility, interpretative coherence, and the quality of rehearsal work – form a solid foundation for performance. At the same time, psychological factors such as trust, empathy, constructive communication, and the ability to overcome stage anxiety together ensure the integrity of the artistic image and transform a technically flawless performance into an emotionally rich artistic act.

Key words: vocalist, accompanist, professional aspects, psychological compatibility, technical synchrony, nonverbal communication, distributed leadership.

Актуальність проблеми. Світ академічної музики сповнений витончених форм – від сольних інструментальних творів до монументальних опер. Однак одним із найбільш тонких, глибоких і водночас найбільш вимогливих до взаємодії є жанр вокально-інструментального дуету, де виступають вокаліст та концертмейстер (піаніст-акомпаніатор). Цей творчий союз є серцем камерної музики, ліричної пісні, романсу та підготовки оперних партій.

На перший погляд, співпраця може здаватися простою: співак виконує мелодійну лінію, а піаніст забезпечує гармонійний супровід. Проте, насправді, успішний вокально-концертмейстерський тандем – це значно більше, ніж просто сума двох виконавців. Це цілісний музичний організм, де кожен партнер є одночасно і рівноправним співтворцем, і надійною опорою для іншого.

Проблема ефективності цього дуету виходить далеко за межі технічного виконання нот. Вона охоплює як суто професійні аспекти – віртуозне володіння інструментом, знання партитури, стилістичну єдність, так і глибокі психологічні елементи – взаємну довіру, емпатію, невербальну комунікацію та мистецтво конструктивного вирішення конфліктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика взаємодії вокаліста та концертмейстера перебуває у фокусі уваги багатьох дослідників. Так, Т.П.Карпенко та М.А. Печенюк присвятили свої праці принципам та методам спільної роботи піаніста-концертмейстера і вокаліста. К.Ю.Краснощок запропонувала детальний аналіз етапів роботи зі співацьким голосом, наголошуючи на важливості

паритетного партнерства. Роль акомпанементу у вокалі, де невід’ємними є творча комунікація та імпровізація, аналізують А.А.Хлопотова, О. О. Опанасенко та С. О. Олейніков. Специфічні риси піаніста-акомпаніатора, його функцію «прихованого лідера» та значення таких якостей, як «вокальне вухо» і «передчуття соліста», вивчали Л.Ю. Несмашна та С.С. Сабрі. Паритетність виконавського тандему обґрунтувала у своїх роботах Т.О. Молчанова. Попри значну кількість праць, присвячених тематиці спільної діяльності піаніста-концертмейстера та вокаліста, огляд професійних і психологічних аспектів їх взаємодії все ще зберігає свою актуальність.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі ключових професійних і психологічних аспектів, які визначають успішність та якість творчої співпраці вокаліста і концертмейстера.

Виклад основного матеріалу дослідження. Співпраця вокаліста та концертмейстера (піаніста-акомпаніатора) є наріжним каменем успішного виконавства в академічній музиці. Це не просто дует, де один співає, а інший грає; це творчий тандем, який вимагає глибокого взаєморозуміння, довіри та професійної майстерності обох партнерів. Ефективність цього союзу залежить як від технічної підготовки, так і від психологічної сумісності.

Професійні аспекти співпраці вокаліста та концертмейстера є основою для досягнення високої якості виконання. Вони вимагають не лише індивідуальної майстерності, а й здатності працювати як єдиний, злагоджений інструмент.

Перший аспект – це *глибоке знання партитури та стилістична єдність*. Він виходить

за межі простого відтворення нотного тексту; він вимагає інтерпретаційної зрілості від обох партнерів. Так, концертмейстер не лише акомпанує, а й створює емоційний та гармонійний фон, який часто віддзеркалює внутрішній стан героя або атмосферу твору. Наприклад, у німецьких романсах фортепіанна партія часто є самостійним «голосом», що передає образи природи чи глибинні почуття. Своєю чергою, вокаліст повинен чути ці фортепіанні деталі та реагувати на них, влітаючи свій голос у загальну музичну тканину, а не виокремлюючи його (Молчанова, 2007).

Також важливим є узгодження стилю та драматургії – через спільний аналіз форми, жанру та історичного контексту твору. Необхідно домовитися про виконавську традицію (наприклад, чи буде виконуватися музика бароко з орнаментикою, чи романс із певним *rubato*). Крім того, обидва партнери повинні мати узгоджений план щодо кульмінацій, динамічних спадів та загальної драматургічної лінії твору (Маніта, 2022).

Другий аспект – це *технічна синхронність та ритмічна гнучкість*. Адже здатність рухатися разом, як один музикант, є найскладнішим технічним завданням. Так, вокаліст має давати чіткий (візуальний або ледь помітний) ауфтакт (затакт), який має бути узгоджений із диханням. Концертмейстер повинен не просто чекати на початок, а відчувати момент вдиху співака та його готовність розпочати фразу, реагуючи миттєво (Карпенко, 2011).

Щодо взаємодії темпу (*rubato*), концертмейстер є «якірною» точкою, яка тримає базовий темп. Однак він повинен вміти вільно слідувати за художніми відхиленнями співака (*accelerando* або *ritardando*), ідеально відтворюючи їх, а потім чітко повертатися до основного темпу без відчуття «провисання». Це вимагає від піаніста феноменального відчуття часу та здатності «грати очима».

Слід наголосити і на точному закінченні. Чітке, одночасне завершення фрази або твору, де вокаліст і піаніст мають спільну уяву про останню частку такту (Карпенко, 2011).

Третій аспект – *баланс звучання та динамічний контроль*. Правильний баланс гарантує, що голос завжди залишається основним елементом, але фортепіано є його повноцінним партнером.

Відповідальність концертмейстера полягає у тому, що він повинен володіти тембровою та динамічною чутливістю. Це означає – використовувати педаль так, щоб не розмивати гармонії, але підтримувати вокальний звук, а також грати чуттєво, коли голос звучить тихо (наприклад, *mezza voce* або *piano*), але мати достатню потужність, щоб підтримати кульмінацію (наприклад, *forte*). Відповідальність вокаліста у тому, що він має знати можливості свого голосу у різних регістрах і вміти підлаштовувати свою динаміку під акустику приміщення та силу фортепіано, не змушуючи концертмейстера грати неестетично тихо (Молчанова, 2014).

Також слід згадати й узгодження динамічних планів. Концертмейстер та вокаліст мають заздалегідь обговорити динамічний план, де визначено, в яких місцях фортепіано виходить на перший план (сольні епізоди), а де воно є фоном.

Четвертий аспект – це *ефективність репетиційного процесу*, адже добре організована репетиція економить час і запобігає конфліктам. Тому чітким має бути узгодження цілей; перед початком роботи обидва партнери мають визначити, що саме вони відпрацьовують: технічні труднощі, стилістичні нюанси, або «збирання» цілого твору. Також слід проводити роботу над складними місцями через:

- розбір складних тактів у повільному темпі, використання метронома;
- роздільну роботу: концертмейстер грає лише гармонію, а вокаліст працює над інтонацією; потім навпаки;
- прогони: регулярне виконання твору від початку до кінця (без зупинок), щоб відпрацювати витривалість та сценічну цілісність (Сідорова, 2023).

Обов'язковим є й використання однакових нот (або копій) та чітке внесення однакових позначок (дихання, *fermata*, зміни темпу, артикуляції) у партитури обох партнерів. Це запобігає непорозумінням на сцені.

І, нарешті, останній професійний аспект – це *сценічна етика та професійна надійність*. Професіоналізм проявляється не лише у майстерності, а й у ставленні до роботи, що включає:

- пунктуальність та підготовку: завжди приходити на репетиції вчасно та з повністю вивченим матеріалом;

– сценічну поведінку: під час виступу концертмейстер повинен демонструвати впевненість, незалежно від власного хвилювання, щоб бути надійною опорою для співака. Спільний вихід на сцену, уклони та взаємна повага підкреслюють цілісність дуету;

– швидко реакцію на помилку: здатність обох партнерів швидко зорієнтуватися, якщо сталася невелика помилка (наприклад, пропуск такту), і професійно продовжити виконання, не акцентуючи на цьому увагу глядача (Повзун, 2005).

Ці професійні аспекти, коли вони досконало узгоджені, перетворюють технічне виконання на справжній художній виступ, де голос і фортепіано звучать як єдиний інструмент.

Відзначимо також, що співпраця у музиці – це інтеграція двох творчих особистостей. Психологічна сумісність та ефективна комунікація можуть перетворити просто гарне виконання на видатне.

Якщо говорити про такий аспект як *психологічна роль та позиція партнерів*, то у музичному дуєті ролі можуть бути асиметричними, але взаємоповага має бути абсолютною. Так, часто концертмейстер виступає як більш стабільний та раціональний елемент дуету. Співак, занурений в емоційний вираз, більш схильний до сценічного хвилювання та фізичних обмежень (дихання, втома). Надійність гри піаніста забезпечує вокалісту відчуття безпеки та опори на сцені. Його спокій та впевненість безпосередньо передаються партнеру.

Вокаліст виступає «емоційним лідером», адже голос завжди є центром уваги, а співак задає емоційний тон та драматургію твору. Концертмейстер повинен вміти психологічно «читати» свого партнера, щоб імпровізаційно підтримати його, якщо той раптово змінив динаміку чи темп через надмірне хвилювання чи, навпаки, натхнення (Панасюк, 2020).

Щодо *взаємної довіри та спільного творчого бачення*, то фундамент будь-якого успішного дуету – це не лише професіоналізм, а й особиста симпатія та довіра. Вокаліст повинен бути абсолютно впевнений у технічній надійності концертмейстера, знаючи, що той зможе вивести його зі складної ситуації (наприклад, швидко знайти місце, якщо співак «загубився»). Аналогічно, піаніст повинен довіряти співаку щодо інтонації та ритмічного відчуття.

Також партнери повинні поділяти схожі погляди на красу, емоційну глибину та естетику музики. Різниця у баченні, наприклад, ліризму Шуберта, може стати причиною тривалих та безплідних суперечок на репетиціях.

Важливою є й емоційна емпатія – здатність відчувати емоції партнера та реагувати на них невербально (через музику). Якщо концертмейстер бачить, що співак втомлений або засмучений, він може підсвідомо зменшити динаміку або надати більше часу для вдиху, виявляючи таким чином не лише професійну, а й людську підтримку (Сідорова, 2025).

Ефективна комунікація та управління конфліктами є психологічною основою взаємодії концертмейстера та вокаліста. Робочі суперечки неминучі, але їхнє вирішення визначає життєздатність дуету.

Так, у мові критики мають бути «Я-повідомлення» замість «Ти-повідомлень»: Замість звинувачення («Ти завжди поспішаєш!»), краще використовувати нейтральні, конструктивні формулювання, що стосуються музики («Я відчуваю, що в цьому місці нам не вистачає часу для дихання, спробуймо *legato*»). Фокус тримати на рішенні, а не на емоціях – обговорювати помилку слід лише для того, щоб знайти спосіб її виправлення, а не для встановлення винного (Пірус, 2025).

Регулярне взаємне визнання професіоналізму та успіхів партнера також зміцнює повагу та мотивацію. Під час виступу – це спільний уклін.

Іще згадаємо про поділ відповідальності, адже успіх завжди спільний, і помилка також. Зняття надмірного тиску відповідальності з одного партнера сприяє психологічному розвантаженню (Пірус, 2025).

Щодо *подолання сценічного хвилювання та співдії на сцені*, то виступ – це момент найвищого психологічного напруження, коли потрібна максимальна злагожденість. Тому концертмейстер та вокаліст можуть мати «спільний ритуал» – вироблення спільних ритуалів перед виходом на сцену (наприклад, погляд, стискання рук, коротка фраза), що допомагають обом партнерам зосередитися і відчути єдність (Молчанова, 2021).

Важливість невербальної комунікації полягає у тому, що на сцені спілкування відбувається майже виключно за допомогою жестів, міміки,

погляду та музичних сигналів. Концертмейстер повинен стежити за тілом вокаліста (особливо за плечима, грудьми та горлом), щоб вловити найменші ознаки напруги або зміни у вокальній подачі.

У кризовій ситуації доцільною є гнучкість. Наприклад, якщо співак забуває текст або відбувається технічний збій, концертмейстер має миттєво зреагувати – зіграти коротке імпровізаційне соло, даючи співаку час згадати, або знизити динаміку, щоб забезпечити більшу чутність голосу. Це вимагає абсолютного самоконтролю та психологічної стійкості (Молчанова, 2021).

Останній аспект психологічної взаємодії – це управління очікуваннями та перспектива співпраці. Вона включає:

- чіткі межі: обговорення робочого графіка, фінансових питань (якщо це комерційна співпраця) та обсягу роботи допомагає уникнути психологічного вигорання та непорозумінь;

- довгострокові відносини: найкращі дуети – це ті, що існують роками. Це дозволяє їм виробити спільну інтуїтивну мову, коли достатньо одного погляду, щоб зрозуміти музичну інтенцію партнера (Панасюк, 2020).

Таким чином, психологічна взаємодія вокаліста та концертмейстера ґрунтується на довірі, емпатії та здатності до тонкої емоційно-комунікативної координації, що забезпечує цілісність і виразність спільного виконання.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтвердило, що співпраця вокаліста та

концертмейстера є унікальним явищем, успіх якого визначається гармонійним поєднанням професійних та психологічних факторів. З професійного боку, дует вимагає бездоганної технічної синхронності: концертмейстер повинен володіти віртуозною гнучкістю, «дихати» разом із співаком і забезпечувати ідеальний динамічний баланс, тоді як вокаліст має керувати загальною драматургією. Узгодженість стилю, чітке розуміння партитури та дисципліна в репетиційному процесі створюють надійний фундамент, на якому будується художня якість виконання. Проте лише психологічна зрілість перетворює технічно досконале виконання на справжнє мистецтво. Взаємна довіра, емпатія та вміння вести конструктивну комунікацію є критично важливими для подолання сценічного хвилювання та вирішення творчих розбіжностей. Концертмейстер часто виступає як надійний «психологічний якір», а вокаліст – як емоційний лідер. Коли обидва партнери визнають цінність внеску одне одного і працюють як єдиний, чутливий організм, вони досягають найвищої мети – створення цілісного, глибокого та незабутнього художнього враження, яке виходить за межі простого супроводу.

Перспективи подальших досліджень у сфері співпраці вокаліста та концертмейстера можуть зосередитися на вивченні впливу цифрових технологій (дистанційні репетиції, використання електронних інструментів) на формування творчої довіри та технічної взаємодії у цьому класичному дуеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карпенко Т.П., Печенюк М.А. Принципи та основні методи роботи сумісної діяльності концертмейстера і студента-вокаліста. *СумДПУ: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 8. С. 336–342.
2. Маніта Л., Мамонтова О. Деякі аспекти роботи концертмейстера з інструменталістами та вокалістами. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. № 51. С. 279–283.
3. Молчанова Т.О. Мистецтво піаніста-концертмейстера: навч. посібник. Вид. 2-е, доп., перер. Львів: Сполом, 2007. 216 с.
4. Молчанова Т.О. Міра і пропорційність виконавського тандему «піаніст-концертмейстер-соліст». *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. 2014. №2. С. 3–9.
5. Молчанова Т. О. Ефект синергії у спільному виконавському процесі. *Вісник КНУКіМ*. 2021. Вип. 44. С. 79–85.
6. Панасюк Т.Ю. Психологічна компетентність концертмейстера та її роль у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до концертних виступів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 32, Т. 2. С. 195–199.
7. Пірус В., Пірус В. Комунікативна майстерність піаніста-концертмейстера і вокаліста: навчальні та виконавські практики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2025. №2. С. 443–449.

8. Повзун Л. *Наукові і художні аспекти мистецької діяльності піаніста-концертмейстера: автореф. ... дис. канд. мистецтвознавства*. Київ, 2005. 23 с.
9. Сідорова І. С., Стребкова Д. В., Науменко І. В. Організація творчої взаємодії викладача, концертмейстера і студента у процесі освоєння вокально-хорових дисциплін. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 57, Т. 2. С. 137–141.
10. Сідорова І., Науменко І., Стребкова Д. Уплив виконавської майстерності концертмейстера на професійну підготовку майбутнього педагога-музиканта. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*. 2025. №4. С. 45–51.

REFERENCES:

1. Karpenko T.P., Pecheniuk M.A. (2011) Pryntsypy ta osnovni metody roboty sumisnoi diialnosti kontsertmeistera i studenta-vokalista. [Principles and basic methods of joint work of an accompanist and a student vocalist]. SumDPU: zbirnyk naukovykh prats. 8. 336–342 [in Ukrainian].
2. Manita L., Mamontova O. (2022) Deiaki aspekty roboty kontsertmeistera z instrumentalistamy ta vokalistamy. [Some aspects of the accompanist's work with instrumentalists and vocalists]. Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. 51. 279–283 [in Ukrainian].
3. Molchanova T.O. (2007) Mystetstvo pianista-kontsertmeistera [The Art of the accompanist]: navch. posibnyk. Vyd. 2-e, dop., perer. Lviv: Spolom. 216 s [in Ukrainian].
4. Molchanova T.O. (2014) Mira i proporsiiinist vykonavskoho tandemu «pianist-kontsertmeister-solist». [Measure and Proportionality of the Performer Duo «Accompanist-Soloist»]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. 2. 3–9 [in Ukrainian].
5. Molchanova T. O. (2021) Efekt synerhii u spilnomu vykonavskomu protsesi. [The effect of synergy in the joint execution process]. Visnyk KNUKiM. 44. 79–85 [in Ukrainian].
6. Panasiuk T.Iu. (2020) Psykholohichna kompetentnist kontsertmeistera ta yii rol u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva do kontsertnykh vystupiv. [Psychological Competence of the Accompanist and Its Role in Preparing Future Music Teachers for Concert Performances]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. 32. 195–199 [in Ukrainian].
7. Pirus V., Pirus V. (2025) Komunikatyvna maisternist pianista-kontsertmeistera i vokalista: navchalni ta vykonavski praktyky. [Communicative Mastery of the Accompanist and Vocalist: Educational and Performance Practices]. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. 2. 443–449 [in Ukrainian].
8. Povzun L. (2005) Naukovi i khudozhni aspekty mystetskoï diialnosti pianista-kontsertmeistera [Scientific and Artistic Aspects of the Accompanist's Musical Activity]: avtoref. ... dys. kand. mystetstvosnavstva. Kyiv. 23 s [in Ukrainian].
9. Sidorova I.S., Strebkova D.V., Naumenko I.V. (2023) Orhanizatsiia tvorchoi vzaïemodii vykladacha, kontsertmeistera i studenta u protsesi osvoinnia vokalno-khorovykh dystsyplin. [Organization of Creative Interaction Between Teacher, Accompanist and Student in the Process of Learning Vocal and Choral Disciplines]. Innovatsiina pedahohika. 57. 137–141 [in Ukrainian].
10. Sidorova I., Naumenko I., Strebkova D. (2025) Uplyv vykonavskoi maisternosti kontsertmeistera na profesiinu pidhotovku maibutnoho pedahoha-muzykanta. [The Influence of a Accompanist's Performance Mastery on the Professional Training of Future Music Teachers]. Mystetstvo v kulturi suchasnosti: teoriia ta praktyka navchannia. 4. 45–51 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 05.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 03.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025